Cuprins

Cuvânt-înainte 5

CAPITOLUL I. CONSIDERAŢII GENERALE 7
1. Tendinţe legate de mediu care modelează viitorul 7
2. Protecţia mediului – problemă vitală a lumii contemporane 13
3. Apariţia şi dezvoltarea reglementărilor juridice privind mediul 15
3.1. Pe plan internaţional 15
3.2. Pe plan naţional 18

CAPITOLUL II. NOŢIUNEA ŞI TRĂSĂTURILE DEFINITORII ALE DREPTULUI MEDIULUI 26
4. Noţiunea de mediu şi drept al mediului 26
4.1. Noţiunea de mediu 26
4.2. Noţiunea de drept al mediului 28
5. Obiectul reglementării 30
6. Metoda de reglementare 30
7. Raporturile juridice specifice dreptului mediului 31
7.1. Caracterul normelor juridice 31
7.2. Definiţia raportului juridic 31
7.3. Caracterele raportului juridic 31
7.4. Subiectele raportului juridic 32
7.5. Conţinutul raportului juridic 32
7.6. Obiectul raportului juridic 32
8. Definiţia dreptului mediului 33
9. Funcţiile dreptului mediului 33
10. Izvoarele dreptului mediului 33
11. Principii fundamentale. elemente strategice. modalităţi de implementare 36
11.1. Principiile fundamentale ale dreptului mediului 37
11.1.1. Protecţia mediului – obiectiv de interes public major 37
11.1.2. Principiul precauţiei 37
11.1.3. Principiul prevenirii 38
11.1.4. Principiul conservării 38
11.1.5. Principiul „poluatorul plăteşte” 39
11.2. Elemente strategice 39
11.3. Modalităţi de implementare 39

CAPITOLUL III. DREPTUL FUNDAMENTAL LA UN MEDIU SĂNĂTOS ŞI ECHILIBRAT ECOLOGIC 41
12. Dreptul la un mediu sănătos şi echilibrat ecologic ca drept fundamental 41
12.1. Noţiune 41
12.2. Recunoaşterea dreptului la un mediu sănătos şi echilibrat ecologic 42
12.2.1. Consacrarea la nivel regional şi internaţional 42

12.2.2. Consacrarea la nivel naţional 43
12.2.2.1. Consacrarea în legislaţiile naţionale ale altor ţări 43
12.2.2.2. Consacrarea în legislaţia românească 45
12.3. Raportul dintre dreptul fundamental la un mediu sănătos şi echilibrat ecologic şi celelalte drepturi fundamentale 46
12.4. Natura juridică 47
12.5. Conţinutul 48
12.5.1. Drepturile-garanţii ale dreptului la un mediu sănătos şi echilibrat ecologic 49
12.5.2. Îndatoririle statului, persoanelor juridice şi fizice privind protecţia mediului 51

CAPITOLUL IV. RESURSELE NATURALE ABIOTICE 53
13. Atmosfera 53
13.1. Consideraţii generale 53
13.2. Implicaţiile poluării atmosferei 53
13.2.1. Formele poluării atmosferei 54
13.2.1.1. Poluarea fizică 54
13.2.1.2. Poluarea chimică 54
13.2.1.3. Poluarea (micro) biologică 55
13.2.2. Efectele poluării atmosferei 55
13.2.2.1. Depunerile acide 55
13.2.2.2. Efectul de seră 56
13.2.2.3. Distrugerea progresivă a stratului de ozon 57
13.3. Protecţia atmosferei 58
13.3.1. Reglementări interne în materie 58
13.3.1.1. Regimul general de protecţie a atmosferei 58
13.3.1.2. Regimul special de protecţie a atmosferei 60
13.3.1.3. Dispoziţii privind minimalizarea impactului aviaţiei civile asupra mediului 63
13.3.1.4. Condiţiile tehnice privind protecţia atmosferei şi Normele metodologice privind determinarea emisiilor de poluanţi atmosferici produşi de surse staţionare 63
13.3.2. Reglementări internaţionale şi regionale în materie 64
13.3.2.1. Actul final de la Helsinki al Conferinţei pentru securitate şi cooperare în Europa 64
13.3.2.2. Convenţia asupra poluării atmosferice transfrontiere pe distanţe lungi 65
13.3.2.3. Convenţia privind protecţia stratului de ozon 67
13.3.2.4. Convenţia cadru a Naţiunilor Unite asupra schimbărilor climatice 69
13.3.2.5. Declaraţia Mileniului 71
14. Apa 71
14.1. Consideraţii generale 71
14.1.1. Clasificarea apelor 73
14.1.2. Caracteristicile apelor 74

14.2. Implicaţiile poluării apelor 74
14.2.1. Formele poluării apei 75
14.2.1.1. Poluarea fizică 75
14.2.1.2. Poluarea chimică 75
14.2.1.3. Poluarea (micro) biologică 76
14.2.2. Efectele poluării apelor 77
14.3. Protecţia apei 78
14.3.1. Reglementări interne în materie 78
14.3.1.1. Regimul general de protecţie a apelor 78
14.3.1.2. Regimul special al apelor 79
14.3.1.3. Planul de amenajare a teritoriului naţional – Secţiunea a II-a – Apa 83
14.3.1.4. Regimul juridic al apelor maritime interioare, al mării teritoriale, al zonei contigue şi al zonei economice exclusive ale României 84
14.3.1.5. Măsuri de protecţie a calităţii resurselor de apă 85
14.3.2. Reglementări regionale şi internaţionale în materie 86
14.3.2.1. Actul final de la Helsinki al Conferinţei pentru securitate şi cooperare în Europa 86
14.3.2.2. Convenţia internaţională pentru prevenirea poluării de către nave 87
14.3.2.3. Convenţia Naţiunilor Unite asupra dreptului mării 88
14.3.2.4. Convenţia privind protecţia Mării Negre împotriva poluării 90
14.3.2.5. Convenţia privind protecţia şi utilizarea cursurilor de apă transfrontaliere şi a lacurilor internaţionale 93
14.3.2.6. Convenţia privind cooperarea pentru protecţia şi utilizarea durabilă a fluviului Dunărea 97
14.3.2.7. Declaraţia Mileniului 98
15. Solul şi subsolul 99
15.1. Consideraţii generale 99
15.1.1. Clasificarea solurilor (terenurilor) 99
15.2. Implicaţiile poluării solului şi subsolului 101
15.2.1. Formele poluării solului şi subsolului 101
15.2.1.1. Poluarea fizică 101
15.2.1.2. Poluarea chimică 102
15.2.1.3. Poluarea (micro) biologică 103
15.2.2. Efectele poluării solului şi subsolului 104
15.3. Protecţia solului şi subsolului 105
15.3.1. Reglementări interne în materie 105
15.3.1.1. Dispoziţii cuprinse în Constituţie 105
15.3.1.2. Regimul general de protecţie a solului şi a subsolului 105
15.3.1.3. Regimul fondului funciar 106
15.3.1.4. Stabilirea grupelor de terenuri care intră în perimetrele de ameliorare 108
15.3.2. Reglementări regionale şi internaţionale în materie 109
15.3.2.1. Actul final de la Helsinki al Conferinţei pentru Securitate şi Cooperare în Europa 109

15.3.2.2. Convenţia Naţiunilor Unite pentru combaterea deşertificării în ţările afectate grav de secetă şi/sau de deşertificare, în special în Africa 109

CAPITOLUL V. RESURSELE NATURALE BIOTICE 112
16. Biodiversitatea 112
16.1. Biodiversitatea vegetală 114
16.1.1. Pădurile 114
16.1.2. Păşunile 115
16.1.3. Culturile (plantele cultivate) 116
16.2. Biodiversitatea animală 117
16.2.1. Fauna acvatică 117
16.2.2. Fauna terestră 118
16.3. Protecţia biodiversităţii 119
16.3.1. Reglementări interne în materie 119
16.3.1.1. Regimul general de protecţie a biodiversităţii 119
16.3.1.2. Regimul fondului forestier naţional şi al vegetaţiei forestiere de pe terenurile din afara acestuia 120
16.3.1.3. Regimul vânătorii şi protecţiei fondului cinegetic 127
16.3.1.4. Regimul pescuitului şi protecţiei resursei acvatice vii 131
16.3.1.5. Măsuri pentru asigurarea gospodăririi durabile a fondului forestier 135
16.3.2. Reglementări regionale şi internaţionale în materie 135
16.3.2.1. Convenţia privind comerţul internaţional cu specii sălbatice de faună şi floră pe cale de dispariţie 135
16.3.2.2. Convenţia privind conservarea speciilor migratoare de animale sălbatice 138
16.3.2.3. Convenţia privind conservarea vieţii sălbatice şi a habitatelor naturale din Europa 140
16.2.3.4. Convenţia internaţională pentru protecţia noilor soiuri de plante 141
16.2.3.5. Convenţia privind diversitatea biologică 142
16.3.3.6. Acord privind conservarea păsărilor de apă migratoare african-eurasiatice 145
17. Ariile protejate 147
17.1. Consideraţii generale 147
17.2. Problemele ariilor protejate 148
17.2.1. Categorii I.U.C.N. de arii protejate 148
17.2.2. Categorii de arii naturale protejate în România 149
17.2.3. Situaţia ariilor naturale protejate în România 154
17.2.3.1. Rezervaţiile şi monumentele ale naturii 155
17.2.3.2. Rezervaţiile biosferei, parcurile naţionale sau naturale 156
17.3. Regimul ariilor protejate 157
17.3.1. Reglementări interne în materie 157
17.3.1.1. Regimul general al ariilor naturale protejate, conservarea habitatelor naturale, a florei şi faunei sălbatice 157
17.3.1.2. Regimul special al ariilor naturale protejate, conservarea habitatelor naturale, a florei şi faunei sălbatice 159

17.3.1.3. Planul de amenajare a teritoriului naţional – Secţiunea a III-a – Zone protejate 166
17.3.1.4. Regimul Rezervaţiei Biosferei „Delta Dunării” 167
17.3.2. Reglementări regionale şi internaţionale în materie 170
17.3.2.1. Actul final de la Helsinki (1975) al Conferinţei pentru Securitate şi Cooperare în Europa 170
17.3.2.2. Convenţia asupra zonelor umede, de importanţă internaţională, în special ca habitat al păsărilor acvatice 170
17.3.2.3. Convenţia privind protecţia patrimoniului mondial, cultural şi natural 171

CAPITOLUL VI. AŞEZĂRILE UMANE 175
18. Aşezările umane 175
18.1. Problemele aşezărilor umane 175
18.1.1. Urbanizarea şi implicaţiile ei 177
18.2. Modul de viaţă şi calitatea vieţii 180
18.3. Protecţia aşezărilor umane 181
18.3.1. Reglementări interne în materie 181
18.3.1.1. Regimul general de protecţie a aşezărilor umane 181
18.3.1.2. Dispoziţii privind amenajarea teritoriului şi urbanismul 183
18.3.1.3. Regimul calităţii în construcţii 188
18.3.1.4. Normele de igienă şi sănătate publică privind mediul de viaţă al populaţiei 190
18.3.2. Reglementări regionale şi internaţionale în materie 192
18.3.2.1. Actul final de la Helsinki al Conferinţei pentru Securitate şi Cooperare în Europa 192
18.3.2.2. Convenţia europeană pentru protecţia drepturilor omului şi a demnităţii fiinţei umane faţă de aplicaţiile biologiei şi medicinii 193
18.3.2.3. Declaraţia Mileniului 196

CAPITOLUL VII. ACTIVITĂŢILE ECONOMICE CU IMPACT ASUPRA MEDIULUI 197
19. Substanţele şi preparatele chimice periculoase 197
19.1. Consideraţii generale 197
19.1.1. Categorii de substanţe şi preparate periculoase 197
19.2. Implicaţiile utilizării substanţelor şi preparatelor chimice periculoase 198
19.2.1. Factorii care influenţează toxicitatea substanţelor şi preparatelor chimice 198
19.2.1.1. Doza de expunere 199
19.2.1.2. Durata expunerii 199
19.2.1.3. Reactivitatea biologică 199
19.2.1.4. Calea de expunere 199
19.2.1.5. Vârsta 199
19.2.1.6. Starea de sănătate 200
19.2.2. Efectele expunerii la substanţe şi preparate chimice periculoase 200
19.3. Regimul substanţelor şi preparatelor chimice periculoase 200

19.3.1. Reglementări interne în materie 200
19.3.1.1. Regimul general al substanţelor şi preparatelor chimice periculoase 200
19.3.1.2. Regimul special al substanţelor şi preparatelor chimice periculoase 201
20. Deşeurile 205
20.1. Consideraţii generale 205
20.1.1. Clasificarea deşeurilor 205
20.2. Implicaţiile generării deşeurilor 206
20.2.1. Eliminarea deşeurilor 206
20.2.1.1. Depozitarea 206
20.2.1.2. Imersarea 207
20.2.1.3. Incinerarea 207
20.2.2. Valorificarea deşeurilor 207
20.2.2.1. Recuperarea, reciclarea, refolosirea 207
20.2.2.2. Compostarea 209
20.2.2.3. Producerea biogazului 210
20.3. Regimul deşeurilor 211
20.3.1. Reglementări interne în materie 211
20.3.1.1. Regimul general al deşeurilor 211
20.3.1.2. Regimul special al deşeurilor 212
20.3.2. Reglementări internaţionale în materie 218
20.3.2.1. Convenţia privind controlul transportului peste frontieră al deşeurilor periculoase şi al eliminării acestora 218
21. Îngrăşămintele chimice şi produsele de uz fitosanitar 221
21.1. Consideraţii generale 221
21.1.1. Clasificarea produselor de uz fitosanitar 221
21.2. Implicaţiile folosirii îngrăşămintelor chimice şi a produselor de uz fitosanitar 222
21.2.1. Probleme pe care le ridică îngrăşămintele chimice 222
21.2.2. Probleme pe care le ridică produsele de uz fitosanitar 223
21.3. Regimul îngrăşămintelor chimice şi al produselor de uz fitosanitar 224
21.3.1. Reglementări interne în materie 224
21.3.1.1. Regimul general al îngrăşămintelor chimice şi al produselor de uz fitosanitar 224
21.3.1.2. Planul de acţiune pentru protecţia apelor împotriva poluării cu nitraţi proveniţi din surse agricole 226
21.3.1.3. Dispoziţii privind fabricarea, ambalarea, etichetarea, reambalarea, depozitarea, comercializarea, importul, exportul, utilizarea şi prestarea de servicii cu produse de protecţie a plantelor 227
21.3.1.4. Procedurile de stabilire a nivelurilor maxime de reziduuri de pesticide în plante şi produse vegetale 229
22. Activităţile nucleare 230
22.1. Consideraţii generale 230
22.2. Implicaţiile activităţilor nucleare 231
22.2.1. Radioactivitatea 231

22.2.1.1. Surse de iradiere 231
22.2.1.2. Efectele iradierii 232
22.2.1.3. Măsuri de protecţie 233
22.2.2. Probleme privind activitatea nucleară 235
22.2.2.1. Impactul asupra mediului 235
22.2.2.2. Funcţionarea unei centrale atomo-electrice 236
22.2.2.3. Deşeurile radioactive 236
22.3. Regimul activităţilor nucleare 237
22.3.1. Reglementări interne în materie 237
22.3.1.1. Regimul general al activităţilor nucleare 237
22.3.1.2. Regimul special pentru desfăşurarea în siguranţă a activităţilor nucleare 238
22.3.1.3. Criteriile de încadrare a activităţilor de cercetare, explorare, exploatare sau prelucrare a materiilor prime nucleare din zonele I şi II de expunere la radiaţii 245
22.3.2. Reglementări regionale şi internaţionale în materie 247
22.3.2.1. Tratatul de interzicere totală a experienţelor nucleare 247
22.3.2.2. Convenţia privind securitatea nucleară 248
22.3.2.3. Convenţia privind protecţia fizică a materialelor nucleare 252
22.3.2.4. Convenţia cu privire la notificarea rapidă a unui accident nuclear ... 256
22.3.2.5. Convenţia cu privire la asistenţa în caz de urgenţă radiologică 257

Capitolul VIII. RĂSPUNDEREA JURIDICĂ ÎN DREPTUL MEDIULUI 261
23. Răspunderea internă în domeniul protecţiei mediului 261
23.1. Răspunderea penală în domeniul protecţiei mediului 261
23.1.1. Conţinutul infracţiunii 262
23.1.1.1. Obiectul infracţiunii 262
23.1.1.2. Subiecţii infracţiunii 263
23.1.1.3. Latura obiectivă a infracţiunii 264
23.1.1.4. Latura subiectivă a infracţiunii 265
23.1.2. Infracţiuni la regimul protecţiei mediului (în general) 266
23.1.2.1. Grupe de infracţiuni la regimul de protecţie a mediului (în general) 268
23.1.2.2. Dispoziţii procedurale privind constatarea şi cercetarea infracţiunilor la regimul protecţiei mediului (în general) 271
23.1.3. Infracţiuni la regimul special de protecţie a aerului 272
23.1.4. Infracţiuni la regimul special al exploatării şi de protecţie a apei 272
23.1.5. Infracţiuni la regimul special al exploatării şi de protecţie a fondului forestier 275
23.1.6. Infracţiuni la regimul special al vânătorii şi de protecţie a fondului cinegetic 280
23.1.7. Infracţiuni la regimul special al pescuitului şi de protecţie a fondului piscicol 284
23.1.8. Infracţiuni la regimul special al deşeurilor şi de protecţie împotriva generării şi gestionării necorespunzătoare 287
23.1.9. Infracţiuni la regimul special al activităţilor nucleare şi de protecţie

împotriva radiaţiilor ionizante 288
23.2. Răspunderea contravenţională în domeniul protecţiei mediului 290
23.2.1. Conţinutul contravenţiei 291
23.2.2. Procedura contravenţională 292
23.2.3. Contravenţii la regimul protecţiei mediului (în general) 296
23.3. Răspunderea civilă în domeniul protecţiei mediului 303
23.3.1. Subiectele răspunderii civile în domeniul protecţiei mediului 303
23.3.1.1. Responsabilul 303
23.3.1.2. Victima 304
23.3.2. Condiţiile generale ale răspunderii civile în domeniul protecţiei mediului 304
23.3.2.1. Fapta ilicită 305
23.3.2.2. Prejudiciul 305
23.3.2.3. Legătura de cauzalitate între fapta ilicită şi prejudiciul generat 307
23.3.2.4. Vinovăţia responsabilului 307
23.3.3. Cauzele exoneratoare de răspundere 309
23.3.4. Formele răspunderii civile în domeniul protecţiei mediului 312
23.3.4.1. Răspunderea subiectivă 312
23.3.4.2. Răspunderea obiectivă 314
23.3.4.2.1. Regimul general al răspunderii civile în domeniul protecţiei mediului 315
23.3.4.2.2. Regimul special al răspunderii civile pentru daune nucleare 316
24. Răspunderea internaţională în domeniul protecţiei mediului 321
24.1. Subiectele răspunderii internaţionale în domeniul protecţiei mediului 322
24.1.1. Responsabilul 322
24.1.2. Victima 323
24.2. Formele şi condiţiile răspunderii internaţionale în domeniul protecţiei mediului 323
24.2.1. Regimul general al răspunderii pentru fapta internaţională ilicită 323
24.2.1.1. Atribuirea conduitei subiectului de drept internaţional 324
24.2.1.2. Încălcarea obligaţiei internaţionale 325
24.2.1.3. Circumstanţele care înlătură caracterul imputabil al faptei ilicite 325
24.2.2. Regimul special al responsabilităţii internaţionale pentru consecinţele prejudiciabile generate mediului de activităţi licite 327
24.2.2.1. Regimul special al răspunderii civile pentru pagubele produse prin poluare cu hidrocarburi 327
24.2.2.2. Regimul special al răspunderii civile pentru daune nucleare 332
24.2.3. Regimul comunitar privind răspunderea pentru mediul în legătură cu prevenirea şi repararea daunelor aduse mediului 339

CAPITOLUL IX. AUTORIZAREA, MONITORIZAREA ŞI CADRUL INSTITUŢIONAL 346
25. Autorizarea activităţilor economice şi sociale cu impact asupra mediului 346
25.1. Procedura de reglementare 346
25.2. Evaluarea impactului anumitor proiecte publice şi private asupra mediului 348

26. Monitorizarea mediului 355
26.1. Sisteme de monitorizarea a mediului pe plan internaţional 355
26.1.1. Sistemul global de monitorizare a mediului (GEMS) 355
26.1.2. Centrul mondial de monitorizare a conservării biodiversităţii (UNEP World Conservation Monitoring Center) 356
27. Cadrul instituţional 356
27.1. Instituţiile mediului în România 356
27.1.1. Instituţii specializate 357
27.1.1.1. Ministerul Mediului, Apelor şi Pădurilor 357
27.1.1.2. Agenţia Naţională pentru Mediu şi Arii Protejate 359
27.1.1.3. Garda Naţională de Mediu 361
27.1.1.4. Comisia Naţională pentru Controlul Activităţilor Nucleare 361
27.1.2. Structuri de gestiune 363
27.1.2.1. Administraţia Naţională „Apele Române” 363
27.1.2.2. Regia Naţională a Pădurilor – Romsilva 365
27.1.2.3. Administraţia Fondului pentru Mediu 365
27.1.3. Structuri de cooperare 367
27.1.3.1. Comitetul Naţional pentru Protecţia Stratului de Ozon 367
27.1.3.2. Comisia Naţională pentru Schimbări Climatice 368
27.1.3.3. Registrul Naţional al Substanţelor Chimice Potenţial Toxice 369
27.1.4. Alte instituţii cu atribuţii şi răspunderi în domeniul protecţiei mediului 371
27.2. Organizaţii internaţionale/regionale cu activitate în domeniul protecţiei mediului 377
27.2.1. Organizaţii (inter)guvernamentale 377
27.2.1.1. Programul Naţiunilor Unite pentru Mediu 377
27.2.1.2. Organizaţia Naţiunilor Unite pentru Educaţie, Ştiinţă şi Cultură 377
27.2.1.3. Organizaţia Naţiunilor Unite pentru Alimentaţie şi Agricultură 378
27.2.1.4. Organizaţia Mondială a Sănătăţii 378
27.2.1.5. Organizaţia Mondială de Meteorologie 378
27.2.1.6. Grupul interguvernamental de experţi privind schimbările climatice 378
27.2.1.7. Organizaţia pentru Cooperare şi Dezvoltare Economică 379
27.2.1.8. Biroul European de Mediu 379
27.2.2. Organizaţii neguvernamentale 379
27.2.2.1. Uniunea Internaţională pentru Conservarea Naturii 379
27.2.2.2. Reţeaua de acţiune pentru climă 379
27.2.2.3. Fondul pentru viaţa sălbatică 380
27.2.2.4. Greenpeace 380

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ 381